

CSIKI HIRALP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetésekért ócsó díj szerint számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

—: Megjelenik minden szombaton. —:

Pószkeresztő:

PÁL GÁBOR

ny. főgimnáziumi igazgató.

Feloldó szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

ügyvéd.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Dr. Gál József ügyvéd irodája, hová a közlemények, hirdetések és az előfizetési díjak küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyilttér sora 20 fillér.

Politikai események.

A közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság megkezdette ismét újabb ülését.

A delegációk üléseit a külföldön élénk figyelemmel kísérik, s minthogy azok most Budapesten tartanak, a háborús bonyodalmak miatt a világ figyelme a magyar főváros felé fordul.

Törökország váratlan veszteségei után a magyar közvélemény méltán aggódott azért, — hogy esetleg mozgósítás rendeltek el a balkáni államok küzdelmébe való beavatkozás végett.

A külügyminiszternek a delegáció első ülésén elhangzott beszéde azonban megnyugtató volt abban az irányban, hogy egyelőre beavatkozást tartani nem kell.

A balkáni háború kitörése idején ugyanis a külügyi politika még féltékeny volt az annexió alkalmával Törökországnak visszabocsátott Szandzsákra, de most az a nagyfontosságú kijelentés hangzott el, hogy „politikánkat terjeszkedési törekvések nem befolyásolják”.

Nincs is szükség nemzeti szempontból hódításra, mert minden terület igazgatás a magyar államosság gyengítését okozná. Magyarországnak a horvátokkal való folytonos küzdelme és Bosznia-Hercegovina bizonytalan közjogi helyzete, mely az ország javára belátható időn megoldást nem is fog nyerni, eléggé mutatják, hogy a magyarságnak nincs szüksége hódító politika folytatására.

— o —

A delegáció megnyitása most is a már megszokottá vált ünnepélyes formák mellett történt meg.

Az öreg király eljött Budapestre hosszú idő után ismét, hogy a delegációt trónbeszéddel nyissa meg.

A delegáció a parlamentnek csak egy bizottsága, de azért minden ülését trónbeszéd előzi meg, hogy a külföld mindig figyelemmel kísérje s a delegációkat a birodalmi egység intézményének tekintse.

A „közösügyek tárgyalására kiküldött bizottság” közjogi jelentőségét királyi szertartás emelte mindig, mert az udvar gondoskodott arról, hogy a külföld figyelmét a két állam külön parlamentjétől a közös delegációk felé terelje.

Az elmúlt években felmerült súlyos politikai válságok alkalmával a király nem látta szükségét annak, hogy magyarföldre jöjjön, hanem Bécsből intézkedett, de a magyar fővárosba jön mindjárt, mielőtt a delegációk üléseznek.

Tapasztalhatta most, hogy a lelkesedés, mely máskor megerkezésekor fogadta, most nem volt valami nagy. A közelmúltban történt események eléggé indokolják is a különbséget.

Mikor a parlamentet szuronyos katonák és csendőrök őrzik, akkor nem lehet lelkesedés — erőltetés nélkül.

— o —

A független sajtót a kormány lehetetlenné teszi: igyekszik. A hírcsopnak az államvasutak pályaudvarairól való kitiltása ezt a célt szolgálja.

Meglepő az a féktelen hatalmi megzavarodás, mely a kormányt vezeti. Azt hiszi, hogy ez az intézkedés neki használ, pedig csak — árt.

A sajtószabadságnak ez a durva megtámadása mutatja, hogy nálunk minden felhasználható — az uralkon levő párt érdekében. Az a lap, mely szubvencióért, pénzért ugat a kormány

mellett s megmar mindenkit, ki annak szolgálata nem szegődik, árusítható bárhol, de a legtekintélyesebb magyar lapok elzártnak a szabad terjesztéstől. Pedig az 1848-iki törvény világosan és félreérthetetlenül mondotta ki, hogy „gondolatait saját útján mindenki szabadon terjesztheti”. Ez a törvény, mely a sajtószabadság megvalósítását jelentette, most nem érvényesül, mert a kormányhatalom nálunk bármit büntetlenül megtehet — saját érdekében. Nemsokára az ellenzéki lapoktól a postai szállítás jogát fogja megvonni, a mi egy miniszteri rendelettel elvégezhető.

S a magyar közjog még „alkotmány-biztosítékok”-ról beszél: sajtószabadság, mentelmi jog, miniszteri felelősség stb. Láttuk már, hogy mit ér mindenik. Kómédia az egész alkotmányosság. Csak ámitják vele a nemzetet.

Egy pár szó a nagy Alföld és Erdély népéről.

Irtá: Kémenes Antal.

Azóta, hogy Ratzel F. lipcsei egyetemi tanár természetbölcséleti munkáiban rámutatott arra, hogy a népek szellemi és anyagi élete és saját földrajzi viszonyai között szoros kapcsolat áll fenn, — ha szabad e kifejezéssel élnem, — szinte történelmi divattá vált a históriát a földrajzi viszonyok függvényének tekinteni.

A történelem ez igazi pragmatikáját igazolja a népek élete. történelmi fejlődése.

Művelődésünk ösbölcsői azon helyen hol a természet nem gondoskodott az emberek kényelmére terített asztalokról; s ahol éppen a kényszerzulte helyzet, az éhség, vitte az embert arra, hogy a sivatagos területeket

A „CSIKI HIRALP” TÁRCAJA.

Uj erkölcsök.

Keresd az asszonyt! Ezt mondja egy jól ismert francia közmondás és a lét nagy küzdelmeiben megszoktuk már, hogy a mindennapi élet ezertéle változottsága kiméltelen kacagással, kegyetlenül arcunkba vágja, nekünk az erős és uralkodni vágyó férfiaknak ezt a súlyos igazságot.

Mint egy sötét jóslat, mely pókhálószerűen, finom szálaival körül fogja egész lényünket behálózva végig az életünket, kísért minden cselekedetünkben és meggátol amugy is csekély akaratképességünk kifejtésében a lealázó parancsolat: keresd az asszonyt

Keressd a férfi életében, keressd végzetében, keresd az erőnyeiben és keresd főleg a bűneiben. Mert bűnben fogamzott az első asszony. Bűnös asszony volt a világ ősanysa s az asszonyi bűn fokozottan öröklődik nemzedékről-nemzedékre, hogy megéjtse a férfit, a világ urat. Minden férfi, ha megilleti lelkét az asszonyi bűnerő, vagy megejtja a bűnös asszonyi akarat, vérszomjas Néróvá lesz, ki gondolkodás nélkül felgyújtja kincses Rómáját.

Szolgá volt az asszony és ura lett. Szolga volt mindaddig, míg leánysága bajai köztulajdont képeztek és vette birtokába, kinek éppen utjába került. De ura lett abban a pillanatban, amikor az önző férfi kapzsi magántulajdonába ment át és az rendelkezhetett testével-lelkével.

Elnyomott volt az asszony és zsarnokká lett. Az elnyomtatás minden keserősége, a méltatlan bánásmód minden fájdalom, a lealázó helyzet minden megbántása, összesűrűsödött valami mérhetetlen nagy

gyűlöletté, amely öröklődik anyáról-leányra és felvértezte a ferde társadalmi rendszer erkölcsstelen moráljával, meggy harcba az élni és élvezni vágyó férfi tábor ellen.

Koldus volt az asszony s uzsorássá iett. Értékellenek voltak szépségeik, bájaik, érintetlenségük, mindenki rendelkezhetett velök, de mérhetetlen kincset nyertek benne, amikor a féltékeny férfi, macskagémródra eleresztette őket s kisiklott az áldozat az ügyetlen zsarnok kezéből. Az asszonyi östulajdonosság: a kiméltetlen bosszu uzsora-lökét kovácsolt az egykor szabad javakból, amelyért gyakran egy életára a fizetséget.

Eszköz volt az asszony s mindennek végcélja lett. Arra teremtdött, hogy segítő társa legyen a férfinak, könnyítsen sorsán, tegye élvezetessé életét és helyett célja lett életének. A férfi minden küzdése, megpróbáltatásai, sokszor súlyos válságai mind csak azért vannak, hogy birtokába vegye az asszonyt, aki pihent lelkének minden kifinomultságával igyekszik a férfit szorosabban magához bilincselni. Az asszony nem életpárja, de árnyéka lett a férfinak, aki kísérti az egész életén át.

Az első ember a mithologia szerint feláldozta testi épségét, hogy megteremtdőjkék az asszony. Azóta valamennyi ember nyomorékká lett. Az első férfi bordájából fogant asszony diadalmas utat tett meg azóta, hogy paracicsomává és poklává legyen egy személyben a világnak.

Központja lett az asszony a világnak körülötte forog minden: övé a fényesség, a dicsőség. Selymesen látgy rózsaszínű karjaival biztosan kormányozza a világot. Övé az államférfi hódolata, övé a költők dalolta énekek, az író lelke, a művész ihlete, a zenész melódiai és a bankár aranyai.

Az élet szive az asszony, mert belőle indul ki az élet forró, lüktető nagy vérkeringése s a mely ha nem dobog többé, maga az élet is megszűnik.

Az uralkodó férfi nem, amikor a legszűkebb magántulajdonába vette a nőt, igyekezett őt különöz bil.ncsekkel szorosan magához láncolni. Az anyagi lét s az erkölcsi felfogás számtalan, sokszor tetszetős fegyverét szögezték a nő mellének és kényszerítették, hogy megelekedjk azzal a szük körrrel, amelyet az élettelen törvények és uralkodó szokások számára kijelölnek. Ezek a bilincsek a fejlődés és haladás különböző pontjain elavultakká lettek s ciele maradoztak a nő mellől, de mind a mai napig fenntartotta magát: az erkölcs.

A nemes, szép iránt fogékony női lélek le tudta magáról rázni, mindazt a jármót, amely durva és anyagias volt, csupán a tetszetős és hasznosnak látszó társadalmi szokás, tehát az erkölcs az, melyben maguk a nők is védőjüket látják és ragaszkodnak hozzá, pedig éppen ellenkezőleg legravasabb ellenségek, mely a kigyó taktikájával észrevétlen körülfontja őket s egyetlen öröklődéssel szorítja ki belőlük a lelket, a nemeset s ök meg bennük az áratlanságot és a természetességet. Nem lehet nagyobb erkölcsstelenéget elképzelni annál, mint a mit a szokásból fejlődött természetstelenes erkölcs csalékével, a test és lélek megrontására önző célzatosságból belénk nevelnek s reánk erőszakolnak.

Sokféle értelmezést adtak és adják napjainkban az erkölcsnek s talán legjobban fenntartja magát az a felfogás, mely erkölcsösnek tart mindent, ami a közfellegással megegyezik. Könnyen belátható ennek tévedése, ha tekintetbe vesszük, hogy a közfellegas maga is már, az erkölcs által megrontott és megmételezett véleményösszesség az embereknek s így az

Lapunk jelen számához két oldal melléklet van csatolva.

mint Délamerikában az indiák országát stb. öntöző csatornákkal hálózta be és így termékenyítse meg.

A kultúra e szerint tudatos tevékenysége az embernek, a természet tudatlan működésével szemben. Helyesebben az erendő jutalma.

Kant nagy német filozófus szerint a munka mely az erendő bűn kapcsán az ember osztályrésze lett, az emberiség áldása, mi nélkül unottá, mechanikussá válna életünk.

Erdély a többek között a legszebb példát szolgáltatja arra nézve, hogy a geográfiai tényezők mily erősen rányomják a maguk helyegét a történeti fejlődésre.

Amig Magyarországon a török rabiga és az abszolutizmus idejében már-már veszendőbe ment magyar államiságunk, addig Erdély az ő sziklabércében valóságos menetsvára lett függetlenségünknek, szabadságunknak, ami földrajzi individualitása nélkül nem érthetünk meg.

A földrajzi viszonyok (hegy vagy sík vidék, forró vagy mérsékelt égöv) nem csak a történeti fejlődésre, hanem amint Sambora is állítja, a néplelek kialakulására is befolyással vannak.

Eppen ez a körülmény magyarázza meg azt, hogy miért különbözik az erdélyi nép intellektualizmusa pszichéje az alföldiétől.

Szegeden az alföldi deákélet fővárosában valóban igazat adunk Sambrosó ielgóságának. Az alföld kánaán természeténél fogva aránylag kevés fizikai munkaművelés ellenében bőven ontja áldását. Ennél-fogva könnyebb, kényelmesebb, fényűzőbb életmódot biztosít lakóinak mint Erdély silányabb hegyvidéke, melynek megművelése fokozottabb, erősebb munkabefektetést követel.

Erdély földje népének e mostohább helyzetét kárpótolja maga a természete. A hegyi lakók u. i. télen nagy része erdővágással nyáron földműveléssel az Isten szabad ege alatt üde lépet szíva biztosítják megélhetésüket. Így életmódjuk erős testedző, gimnasztika számba megy. S míg egyrészt ez életmód erős, edzett fizikummal megáldott munkásokat ad a honnak, másrészt valóra váltja a latin közmondás igazát: „mens sana in corpore sana” ép testben ép lélek.

A toskani közmondás is igazat ad irásomnak: „Hegyi lakóknak nehezebb a cipőjük mint a síkvidékének, de tisztább is a fejük.”

Egy angol orvos szerint is a testedző életmód gyorsítja a vérkeringést. Az élénk vérkeringés még fokozottan táplálja az agysejteket, ami a szellemnek ruganyosságát kölcsönöz. E gimnasztikának nemcsak a pszichológiában is fontos szerepe van, mivel felleszi a tudót stb.

Mennyiben igaza van Ribothnak, a most is élő nagy francia filozófus abban, hogy az apák fiaikban élnek tovább; a szerzett megfigyeléseim alapján az alföldi és erdélyi nép közötti különbséget röviden a következőkben összegezhetem:

Az alföldi tanuló fellépésében, magatartásában kevesebb az energikuság, gondolkozásában az inveció. S átlag nincs oly gyors asszociációja sem mint a minővel az erdélyi tanulóijuságunk dicsekedhetik.

erkölcs nem lehet saját magának értékmérője. Ez a közlelőség, vagy mondjuk erkölcs az, mely természetellenes tartózkodást és álszeméret parancsol a nőre.

Ez a közlelőség hódol ma azoknak az erkölcsöknek, amelyek a leányos szűzesség, szigorú egynejség, formákhoz kötött házasság és a prostitúció követelésében csucsosodnak ki. Erkölcsös tehát az a nő, aki legyüri az uralkodó természetek által felállított szabályokat és ösztönöket; kielégítésre vágyó szűzsegleit, szóval leányágát megtartja annak a férfinak, akinek a szülők, vagy a környezet tisztára gazdasági szempontok alapján hozzá kényszeríti. Természetesen figyelmen kívül hagyják sajátos szükségleteit, átlóraklított tulajdonságait és szerzett fizikumát. Ki törődik, oly kicsinyes messzelekvő dolgokkal? Ki törődik azzal, hogy a létrejött házasság a faj fennmaradásának kedvez-e és képes lesz egészséges utódokat létrehozni, akik a létharcban felszínre tudnak maradni.

Amikor azután vége a ceremóniának, amelyek leplezni akarják a két lény közt létrejött viszonyok legtermészetesebb nem voltát, akkor szünetlenül ott lebeg a nő előtt az ezernyi bizonytalanság között az az egy bizonyosság, hogy történjek bármí, neki ki kell tartania amellett a férfi mellett, ha csak nem akarja magát kitenni a társadalom megvető ítélletének. Amikor már felocsúdik az udomság ingere által okozott kábultságból és józanul, a természet rendjének megfelelően és szükségleteinek arányában szeretné berendezni az életét, akkor meg kell elégednie azzal az élvezettel, amit neki a már megszokott és érzékei által nem kívánt férfi nyújthat, bárha ez ellenkezik az emberi szervezeten nyugvó tulajdonságok-

Imets Fülöp Jákó.

Aki ezt a nevet e sorok élén olvassa, annak élénk emlékében lehet az, hogy ez év nyarán nemcsak szűkebb bérces széke ly házaknak, de az egész országot bejárta egy örvendetes cseményi hire: Csikutsnádon jubileumot ült egy odaváló születési széke ly. Arany miséjét: pap-sága 50 éves jubileumát tartotta egy tsnádi születési főpap. Ez a jubiláló aranymisés pap: Imets Fülöp Jákó, gyulafehérvári apat-kanonok volt. —

Clio, a Muza és Csik Neemtője busan írják könyvükbe: Volt.

A nyarat ősz váltotta fel! Télbe hajló késő ősz! A fénytelen nyár elmúlt, elűzte korán az ősznek nálunk szokatlan korai komorsága. Még csak bágyadt mosolygása sem volt, a mi a galyaiktól elszálló levelek fájdalmát enyhíthette volna. — Erőszakkal lépdeste le azokat a ridég szél. —

Ha csak leveleket tépdessét volna! Ágak, sőt egész fák is kellettek neki! Pedig mily lehangoló, mily fájdalmas meg a levelek hullása is.

Ha ág törik: megrendül a fa! Ha fa törik, vagy dől ki: megzendül az erdő!

Október 24-én 11 órakor este nem csupán levél vált el ágától; nemcsak ág törtöt le törzseről: egy fa, egy erős hatalmas fa dől ki az erdőből.

Imets Fülöp Jákó: ez a sok vihartól tépett, de a viharral apnyai időn keresztül küzdő és dacoló fa ez órában dől ki; nemcsak Csik, s nemcsak a széke lyesség, hanem az egész bérces „Erdélyorszag” erdejéből.

A gratulációkat, a melyekkel rokonai, jóbaratai és nagyszámu tisztelői még csak pár hónappal ezelőtt oly bőségesen, s akkora nagy örömmel halmozták el az aranymisés jubiláns, most a legmélyebb részvét, s mivel elmúlása, halála oly váratlanul jött: a megdöbbenés váltotta fel.

Otthonából régi otthonába vágyott, oda annak a templomnak tövébe, a mely alatt elterülő völgyben látta először a napvilágot, a mely templomban szivta magába, mint gyermek azt az illelet, a mely őt az Isten öltárhoz vonzotta, s a melyből merítte egy 75 éves élet és 50 éves önálló munkásság erejét és ki tartását.

Gyulafehérvárnak oszlatlan részvéte kísérte őt október 26-án d. u. 4 órakor az odaváló vasuti állomáshoz, s 27-én d. u. 4 órakor zöld ágakkal diszített négy ókros széke ly szekér szállította a csikutsnádi állomásra őt atyjafiai és községe apraja nagyja által kísérvé oda arra az udvarra, a melyen napvilágot látott.

A jómóddal épített széke ly ház tornácába nem várta anyai ölelő kar, sem öröm-könyö az érkezőt; zokogással telik meg az udvar, s a zokogásból ismételen kihalatszik: Cirkumdederunt me doiores inferni cirkumdederunt me! A kihült szíve nek ez volt a bucsuja az ősi portától.

Elhantoltuk övéi közé, oda a templom mellé, a melynek oldalába állított kőoszlopra még életében ő maga írta meg sirversét... Csak halála dátumát kellett rávénsi.

Nem sokan voltak ott, kiknek ott kellett volna lennünk! Kik ott voltak azzal váltunk el az őt magába záró sirtól: Pihenj, nyugodj csendesen! Az átlúto szél elkapta a hangokat, s bizonyára elvitte oda a hol egy egész népet ölelő lelke lebeg; elvitte oda, hogy hallja meg.

Az emberek közönyösen térnek ma napirendre a legmagyobb dolgokon! Közönyösen tértek napirendre Imets Fülöp Jákó halála fölött is. Igazuk van! De csak abban, hogy ha ő nem népe, a széke lyesség javáért és boldogságáért áldozta volna munkás életét, hanem háláért és elismerésért dolgozott volna oly lankadlatlanul: akkor eltévesztette volna egész életét! Igazuk volna abban is, ha a boldogult abban a hitben ringatta volna magát, hogy elmúlása, kidülése pótolhatatlan írt hagy maga után. Azonban ez a nagy tapasztalatu férfi, ki 75 évet élt át, s volt alkalma mindig neléz működési körében az embereket ismerni, tanulni, ép oly jól tudta mint mi, hogy „pótolhatatlan emberek nincsenek.”

Bár ezt mindnyáján tudjuk, még sem szabad nekünk széke lyeknek, különösen csikó széke lyeknek elsuranni halála, átsuhanni gondolkodás és elismerés nélkül emléke felett.

Nem azért, mert szíve egész életén át „égett hű népért, s a széke ly ifjúsáért”, s mi kik ismertük őt, nagyon jól tudtuk azt, hogy a kemény és néha darabosságig menő módor egy nagy tudományu lelket, s népét, népe nagyságát, ősi dicsőségét, s jövő boldogságát magában hordozó arany szívet tartak.

Ennek bizonyítására letemre idézem, ama lankadhatlan irodalmi munkásságát, a melyet a széke lyesség, s különösen a széke ly ifjúság, a régi széke ly dicsőség fenntartása, s az eredeti széke ly családok megőrzése tekintetében kifejtett. Ötvennél többre megy ilyenmü munkálatainak száma, a melyek részint versben, részint prózában különböző folyóiratokban vagy mint önálló művek jelentek meg.

Tetemre idézem azt a 21 évet, a melyet mint a csikomslyői főgymnázium igazgatója e bérces vármegyében eltöltött! Azok a kik ez időknek, az 1870 től 1891-ig terjedő évekek nek történetét és eseményeit átéltek, vagy legalább ismerik, azok tudják, hogy nem volt ez alatt az idő alatt a vármegyében olyan jelentős mozzanat, vagy esemény, a melynek munkájában Imets részét ki ne vette volna, a mely munkásság Nagy Imre atyánkfia szavaival élve, érdekesen litta:ja: miképen tépelődik és vivja küzdelmeit egy mely érzésü hazafi, egy művelt szellemü buzgó pap, egy hivatott és képzelt tanferfiu! Sovén magyarságáról nem kisebb ember, mint Bartha Miklós nyilatkozott többször elragadtatlansal.

Tetemre hívom nemcsak a csiki intelligenciát, hanem az egész Magyarországon nagyszámban élő széke lyeket, a kik közül igen so-

kal és a természet rendje is, mint az állatvilágnál látjuk, eleni mond annak.

Ez tehát az a magasztos erkölcs, melyért lelkesednek a nők, amilyen talán vedőjüket is látják az élni akaró férfival szemben, aki pedig önző érdekből bilincselnek szánla s csak meglepéddel láthatja cselvételének sikerét, melybe ő maga soha sem eshet be, hiszen neki joga van magát másutt kárpótolnia.

Ne csodálkozunk rajta, de ez a sivár kép abban a cifra erkölcs-keretben mégis talán kedvezőbb fordulata a nő életének, mert lehet, hogy vérvél, vagy aival, ösztöneivel pártában marad és egész élete nem lesz más, mint szüntelen vágyódás, egy titkos, nem ismert élvezet után. Lelke a szüntelen vágyódásban elfául, sűrű szürkület veszi körül, mely nem engedi megismernie azt a nagy emberi dolgot, mely a tulajdonképeni célja az életnek.

A titkos vágyódásnak, a felcsigázott ösztönek, a helyes, az izléses erkölcs keretén belül nem természetes után való kielégítés, elsorvasztja testét, a gondolatoknak ily egy pontba való rögzítése hisztérikussá, képzelődővé teszi lelkét, de megmarad az a nagy-szerű élettetele, hogy erkölcsösen szállhat a sirba s büntől mentesen egyesülhet a föld porával.

Lehet, hogy ezek csak széke lyiségi az életnek, azonban a huszadik században, a társadalom és a gazdasági berendezkedések rohamos evolúciója mellett, sajnos mind inkább megszokottá válik. Bárme-lyik utat válassza a nő, vagy helyesebben akármelyik útvezetőbe vezesse vezetél, sorsa nem kerül össze-ütözésbe a jó erkölcsselel és megegyezik a magán-tulajdon pillérein épült társadalom föllogásával, sőt oszlopát képezi annak.

Ha elővesszük rég elavult írők munkáit, a poé-

lák még régebben ellejejtett verseit, ott látunk meg-énekelve és dicsőítve egy nekünk majdnem ismeretlen fogalmat: a szerelmet. A régi jó időkben állítólag ez volt a rugója két lény egyesülésének és erkölcs-tennek azt a leányt, aki minden lelki közösség nélkül pusztán anyagi érdekből eladta magát egy férfinak.

Anyagiassá lesz minden, fő a külszin, minden belső melegség, a lelket átjáró, nemesítő szerelmen nélkül. Hány csendes tragédia játszódik le az asszonyoszbak titkos homályában, mennyi erős akarat, asszonyi büszkeség örölik meg az erkölcs malomkerete között. Szerelmeöl énekeltek egykor a troubadur fejét ölebe hajtó kedvesének és szerelmeöl áradozó szavakat sugott fülebe és kísérel gitárjának lágyan elhalló hangja mellett. Szerelmeöl sultog a bankfiu is ideáljának, de a melódiákat már csengő aranyul veri ki.

S a szerelmen kezd kiszorulni a fényes paloták csillogó termeiből, üldözik a születés és rang kultuszának hívói; üldözik az aranyakat bálványozók, uzi a föllelé törekvő kispolgár és a szegény, egykor jobb idöket látott szerelmen, a matricáj világából futi a menekül, hogy védelmet találjon a füstös kéményü gyárak kapujában, a munkától eláradó prolétárok gyűszűren butorozott szobáiban, ahová még nem jutott el a mind-ön nemesít kiírtó anyagiasság és akiknek egészen más a föllogásuk, más az erkölcsük.

Szűkek a korlátok, melyeket az erkölcs a nőnek kijelöl, de ne felejtjük el az érem másik oldalát: a férfít, akinek vágya birtokába venni az asszonyt, hogy nemzöje legyen egy új nemzedéknek.

(Folyt. kév)

kan jelenlegi magasrangú és előkelő állását Imets Fülöp Jákónak köszönik, kinek éles szeme felfedezte mindkét az ifjakban a bennük rejlő tehetséget, s aztán mindent elkövetett, hogy az a tehetség, s tehetsége által az ifjú érvényesüljön.

Ha büszkén emlegetjük, hogy mily nagy Magyarországon a székei intelligencia, akkor ne feledjük el azt, hogy ebben Imets Fülöp Jákónak nagy érdeme orozslán része van!

Hosszu papi pályáján 4 püspök alatt szolgált és működött: s érdemeit mindenik külső kifüfentések által is elismerle. Elismerle maga a Koronás Király is! S népe? a melynek boldogságait dobogott szíve, s dolgozó karja és lelke — csak nem felejtetheti el!

Nagy lélek! ki fölszállta a mindenség! Akikotajához, Teremtődőhöz, hogy munkásságodért ctyvedd az égi koronát! porhüvelyed ott a tündéri kerítésben a tempium fövében nyugodjék békében, pihenjen csendesen!

Dr. Szekeres József.

Törökország bukása.

Ami nem hittünk, vagy inkább binni nem akartunk: Törökország nagy vereséget szenvedett a harcokban.

Talán a törökök hagyományos vitézsége, vagy a rokonság szülte érdekelttségéből eredő elfoglaltság nem engedte kétértelmű abban, hogy a nagy török hadsereget az apró subrepcionál szlav csapatok megverhessék.

Fajdalmasan esik látni, most a valót, a mely szelfosztalja legendás álmunkat, fájdalommas látni, hogy egyedüli testvérünkkel küzdi Európából s egészen körül fog övezni a szlav népek gyűrűje, mely talán miniket is idővel megfoszt nemzetállamiságot önállóságától.

A nemzetek bukásának nagy tragédiájában talán egyik legmeggázóbb jelenet Törökország elbukása, mert a hőst készülletlenül több oldalról körülövegva támadták meg apró ellenségei.

Neki is úgy, mint nekünk csak ellenségei voltak és vannak s az ő nagy bukásuk keserű üntő példa lehet nemcsak Magyarországnak, ha nem a több mint 16 nációból álló Monarchiának is.

A hol nines meg a hadseregben a nemzeti lelkeség, nines meg az éhni, halni tudó elszántság egy magasabb eszméért, ideálért nines meg a tömegek lelkesedése, ott hiába van meg a magasabb stragiat készültség és kiválósság a vezetésében.

Ezt láttuk a közel múltban az Orosz — Japan háborúban, ezt tapasztaltuk a moslani Balkán háborúban is. Az európai török csapatok, a melyek nagyjából részben keresztény elemekből állottak, nem tudták posztójukat még pillanatig sem megtartani a diadalmas bolgár csapatok előtt, mert az 5 lelkükben is ugyanazon vagy égetl, mint az ellenségében: vajha sikerülne kiűzni Európából a Törököt.

Mi is úgy járnánk egy elkövetkező háborúban, mert nem kerülhetne a Monarchia olyan szomszédos országgal ellenségeskedésbe, a melynek népléredéke ne volna a Monarchiában képviselve.

Hát várhatnánk azoktól önfeladkozó kitartást s lelkesültséget s ugyisint a többi 10 — 15 nációtól, a melyek között talán a német az osztrák a legkisebb s mégis annak a szemlénél a nyelvet erőszakotják a többire s rank független nemzeti államra Magyarországra is? Hát a hadsereget és a közös Monarchiáért tudnánk mi lekesedni, a mely minket is karmával az ősszmonarchiába óhajtana belekényszeríteni?

Törökország sorsán alig fogunk tudni mar segíteni a nagyhatalmak s a segítségért kinyújtott török kezét alig lesz, aki megragadja, s ezáltal folyton nyomulnak előre az ellenséges csapatok Drinapolyt már ostromolják s Konstantinápolyt eleste is már csak napok kérdése.

Diplomatiánk ereje nagyon próbára lesz téve a közeli időben, sikerül e Törökország számára valamit megmenteni Európából? Sikerül e Törökországgal való kereskedelmi összeköttetést megtartani? Ezek mind oly fontos érdekek rank nézve, a melyekért a diplomatiánk minden erejét meg kell feszítenie.

Ésküdtészi tárgyalások

A kir. íszék, mint esküdtészi bíróság 1912. évi november hó 4. napján tárgyalta gyilkosság büntette miatt vádolt Tamás János Antalé büntítyét.

Az esküdtészi tárgyaláson Kovács Lajos kir. íszéki bíró elnököl, szavazó bírák voltak Báldi Aurél és Csizsár János kir. íszéki bírák. A közvádat dr. Encsy Kálmán kir. alügyész, a védelmet pedig dr. Imecs János ügyvéd látta el.

A vád tárgyat az kepezte, hogy Tamás János Antalé vádolt Tekerőpatakon az 1901. évi május hó második teleben, Timár István tekerőpataki lakost szándékosan bánta arra, hogy testvérét, ifj. Tamás J. Antalé előre megfontolt szándékkal löfégyverből intézett lövés által ölje meg.

Timár István 1901. évi május hó 21-én éjjel a Tekerőpaták községhez tartozó „Kásabükk” nevű erdő részben levő kalibában Tamás Antalé alvó állapotban löfégyverből meglölte, minék következtében az meglált, azonban a lefolytatott nyomozás rendén nem sikerült a tettes személyét kideríteni, miért is a kir. ügyészség 1904. évben a további nyomozást megszüntette.

A nyomozás megszüntetése óta hét év telt el, mikor is folyó év április hó 27-én a főtettes Timár István a halála óráját közeledni érezvén s hogy a lelkére nehezede nagy bűn súlyán könnyítsen, a halálós agyan feleségének elmondotta, hogy az elhalt ifj. Tamás Antalé Antalé a testvére, Tamás János Antalé vádolt vele lövette meg, hogy a birtok neki maradjon s 50 forintot ígért neki azért, hogy a testvérét től atól eltegye, 20 forintot meg is adott. Meghagyta a feleségének, a hátralekös 30 forintot kerje meg Tamás János Antalétól s abból a lelki üdvéért szolgáltaon misét.

Ez a csendfőség tudomásra jutott és Tamás János Antalé vádoltat letartóztatta; azonban Timár István a földi igazságszolgáltatást elkerülte, mert április hó 27-én meghalt.

Az esküdtészi bíróság a bűnösség kérdésében két kérdést intézett és pedig az első kérdés gyilkosság büntetére való felbujlás, a másik kérdés pedig a gyilkosság büntetésben való bűn részesség miatt volt felteve, mely kérdések közül az esküdtek az utóbbit döntöttek el igenlőleg, míg a súlyosabb beszámítás alá eső első kérdésre nemmel feleltek.

A törvény alkalmazott bíróság az esküdtek határozata alapján vádoltat mint a B. T. K. 69. §-a 2. pontja szerinti bűnségedet bűnösnek mondotta ki a B. T. K. 278. §-ában meghatározott gyilkosság büntetésben s ezért a B. T. K. 66. és 289. §-ai alapján 5 évi és 6 hónapig fegyházra, valamint 10 évi hivatalvesztésre ítélte.

A kiderítetlenségben közvádo és vádolt megnyugodtak, ellenben dr. Imecs János védő a kihirdetett ítélet ellen a B. p. 385. §-a 1. b. és 3. pontjai alapján semmisségi panaszt jelentett be.

Folyó hó 5-ére szándékos emberölés büntette miatt vádolt Simon Sándor s társai elemi büntető ügy volt az esküdtészi bíróság elé küzve.

A tanács tagjai Kovács Lajos kir. törvényszéki bíró, mint elnök, Báldi Aurél kir. törvényszéki bíró, Szopos Lajos kir. törvényszéki albíró, mint szavazó bírák voltak.

A közvádat dr. Encsy Kálmán királyi alügyész képviselte.

A védelmet dr. Ince Gábor ügyvédjelölt látta el.

A vád tárgyat az kepezte, hogy 1912. évi augusztus hó 11-én Ditró községhez tartozó Orotva nevű telepen Simon Sándor vádolt Portik János Jánosét ölési szándékkal, Portik András Jánosét és Portik Lukács Lőrincét szándékosan, de ölési szándék nélkül vadászlöfégyverből intézett két lövéssel meglötte, Török István Tamásé pedig miután szándékosan, de ölési szándék nélkül Portik András Jánosét egy karóval leütötte, mely bántalmazások folytán Portik János Jánosé elhalt, Portik András Jánosé 20 napon túl, Portik Lukács Lőrincé pedig 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. A kir. törvényszék, mint esküdtészi bíróság az esküdtek határozata alapján bűnösnek mondta ki Simon Sándor vádoltat a btk. 301. §-ában körülírt a btk. 306 §-ában ültözö a btk. 307. §. 2. bekezdése szerint minősülő halált okozó súlyos testisértes büntetésben és ezzel a btk. 96. §. értelmében anyagi halmozatban álló 1. rendbeli a btk. 301. §-a 1. teleben írt súlyos testisértes büntetésben és 1. rendbeli a btk. 301. §. 3. bekezdésében írt könnyű testisértes vétségében;

Török István Jánosé vádoltat pedig a btk. 301. §-a 1. bekezdésében írt súlyos testisértes büntette helyett a btk. 92 §-a alkalmazása s a btk. 20. §-a felhívása mellett, emek vétségében s ezért Simon Sándor vádoltat a btk. 307. §. 2. bekezdése a btk. 302. §. 1. és 3. tele, a btk. 96. 99. §-ai alapján 4 évi börtön s 1 napi börtönbüntetésre átváltoztatandó 10 kor. pénzbüntetésre;

Török István Jánosét p díg a btk. 302. §. 1. tele s a btk. 92. §-a alapján 4 hónapig fegyházbüntetésre ítélte.

Az ítéletben a felek megnyugodtak. Ezzel az idei esküdtészi ciklus véget ért.

HIREK

— **Oltáregyleti ünnepély.** November 4-én a csikszereda—zsögödi oltáregyesület gróf Majláth Gusztáv Károly 25 éves papi jubileuma alkalmából szép emlékünnepepélyt rendezett, a melyt magas nívóra a szereplők precizitása és művésziessége emelt. Az Oltáregyesület valamint a Szanatóriumi egyesület — melynek ügyeit a nők igazgatják — művészi ünnepélyeivel és estélyeivel kellemes órákat szerez Csikszereda művelőző közönségének. Első pontja a műsorban Becze Gyurka szavalata volt, „Erdély ezüstös ünnepére” címmel, s ép olyan megkapó kedvességgel szavalt mint a Gimnáziumi házi ünnepélyen. Második pont Kovács Ilonka szavalata volt, mely közvállenséggel és okos értelmes előadásával sok tapsot érdemelt. Harmadik pont gyantán Merza János, Bolár Béla, Kádár Ferenc, Agner Béla, Mayer János, Rigó István énekelték „Külmszedt”, „Urunk megdicsőülése” című oratóriumát énekelték. Azután Nagy Gyula a már ismert művészetével celloz játszotta Schubert „Trüümerei”-jét, a melyet Kolonics Dénesné zongorán kísért. Rés Rózsika énekelté ezután „Gounod” Ave Mariát ját, s kellemes szép hangjával és iskolázottságával sok csismerő tapsot szerzett, ugyisint az őt zongorán és hegedűn kísérő Kolonics Viola és dr. Száva István is. Az estély legértékesebb pontja Wéger Jánosné Földes Anna felolvasása volt, csak az a kár, hogy gyenge hangja miatt nem élvezhette a közönség minden egyes tagja az ő fényes írói tehetségének ezen egyik legértékesebb alkotását.

Azután dr. Száva István játszott hegedűn, melyet dr. Kolonics Dénesné kísért zongorával. Mondanunk sem kell, hogy a szereplők milyen mesterien játszottak, hiszen mindannyiunk szerencsések voltunk játékukat már többször élvezni. Merza Juliska és Kovács Marika adtak elő melodramát s a Merza Juliska szép szavalata s a Kovács Marika kilógástalan zongora kísérete nekik is nagy részt biztosított a közönség övációjából. Dr. Kolonics Dénesné, Nagy Gyula és dr. Száva István Trioja következett s a közönség e műsoron kívüli számot nagy tetszéssel fogadta. Veress Árpádné és özv. Balló Gaborné énekelték ezután „Mendelssohn Dicsőítő énekét” a közönség nagy gyönyörűségére. A szép éneknek oly óriási hatása volt, hogy meg kellett ismételnök.

Végül dr. Kolonics Dénesné zongora szólója következett, mely méltó befejezése volt a művészi programnak.

Programmon kívül dr. Szekeres József helybeli plebános tartott igen értékes felolvasást Püspök urunkról s a jelenlévők zajos helyeslése mellett a következő levél kerelében juttatta Püspök urunk elé a csikszeredai oltáregyesület és az ünnepelő közönség szeretetét és szerencse kívánatát.

„Csikszereda—zsögödi Oltáregyesület”

Nagyméltóságu gróf Püspök úr!

Kegyelmes Fővédnökünk!

A „Csikszereda—zsögödi Oltáregyesület” által Nagyméltóságodnak, mint Kegyelmes Fővédnökünknek, papsága 25 éves jubileuma alkalmából folyó hó 4-én borromei szent Károly napján tartott „Emlék-ünnepélyen” az Oltáregyesület tagjai és az ünnepélyen megjelent nagyszámú közönség szívből jövő lelkesedéssel bizta meg az elnökséget, hogy hódolatát és jókívánásait a Kegyelmes Főpásztor előtt tolmácsolja.

Az elnökség boldog, hogy az egybegyűlt nagyszámú közönségnek szívből jövő érdemelt Nagyméltóságodhoz, kegyelmes Fővédnökünkhöz jutathatja, maga részéről is kérve a jó Istent, hogy Nagyméltóságod áldásos életét és atyai jóindulatát hívei számára sokáig megtartsa.

A nagyméltóságu gróf Püspök urnak Csikszereda 1912. nov. 6-én, hódoló tisztelettel: Pauszné Mikó Ilka s. k., Gyalakay Sándorné s. k. az Oltáregyesület díszelnököi. Császár Jolán s. k., Nagy Bálintné s. k. az Oltáregyesület alelnököi. Dr. Szekeres József s. k., plebános-igazgató.

Püspök urunk az ünnepélyről való üdvözletét a következő szép szavakban küszönte meg:

Kedves Plebános Ur!

Kérem fejezze ki az Oltáregylet vezetőinek, s a szereplőknek őszinte köszönetemet: s fáradozásuk feletti felpásztor elismerésem.

Szíves üdvözlettel:

Gyulafehérvár, 1912. november 5.

jóakaró felpásztor

Gusztáv Károly s. k.

erdélyi püspök

— **Lemondott a hercegprímás.** Buda-pestről jelentik, hogy Waszary Kolozs hercegprímás magas méltóságáról lemondott. Utódjául leginkább Csernoch János kalocsai érseket emlegetik, bárha a katolikus hívők nagy része, s különösen az erdélyiek Püspök Urunkat, gróf Majláth Gusztáv Károlyt óhajtának az ország első főpapjának.

— **Novemberi előléptetés.** A m. kir. honvédség kőtelekében menasági Adorján Agoston százados a gyulai 2. honvédegyalegrednél örnagygyá, Debreceny Gyula főhadnagyot a brassói 24. honvédegyalegrednél századosdá léptették elő.

— **Új ügyvéd.** Dr. Száva István, aki dr. Zakariás Manó irodájában szerzett ügyvédi gyakorlatot, a napokban sikeresen kiállotta a marosvásárhelyi ügyvéd vizsgálati bizottság előtt az ügyvédi vizsgát. Az új ügyvéd városunkban nyitja meg irodáját.

— **Megsemisítették az igazgató-választmány által összeállított névjegyzék.** Az igazgató-ó-választmány október hó 26-án összeállította a törvényhatósági tagok jövő évi virilis névjegyzékét. Kintini azonban, hogy az összeállítás napja kihirdetve nem lett, s az ezen okból ipso iure semmis, törvényellenes. Ezért az igazoló választmány a névjegyzék összeállítására e hó 8-án újra összeült, persze most már szabályszerű kihirdetés után, s a névjegyzéket a már publikált névjegyzéktől csupán két-három elterréssel állította össze.

— **"Katalin" estély.** Városunk dal- és zenegyylete folyó hó 23-án este a Vigadó szálló színházterében rövid és változatos műsorral összejelölt ünnecstélyt rendez. A műsor keretében ezúttal először lép fel az egyesület zenekara. A zenekarban városunk legelőkelőbb és legjobb zenekapacitásai is helyet foglalnak úgy, hogy egy 13—17 tagú impozáns zenekar fog a közönség elé állni. A rendezőbizottság elnöke dr. Ujlalusi Jenő polgármester, egy-ületi elnök áll, aki az estély sikerének érdekében fáradságot nem kímélve azon dolgozik, hogy az estély tervének mindenki meggyerjen. E rendező-bizottság mindent elkövet, hogy a közönség fesztelenu, olesón és kellemesen mulathasson s így joggal számít arra, hogy az estély erkölcsi és anyagi sikerében mindenki hozzájáruljon. Az estély lista jóvedelmét az egyet hangszerek és hangjegyek beszerzésére fogja fordítani, tehát a megjelentök az egytelten szemben némi jötekonyságot is gyakorolnak. Vajha jóleső örömmel és telelemő érzéssel lehetne majd megállapítani, hogy Csíkszereda város közönsége egytelten az egyesület törekvéseivel és annak erősítésére megragadja ezen alkalmat is.

— **Megmaradnak az ünnepek.** A rómi kath. templomokban elhangzott az ünnek számának csökkentéséről kimondó pápai rendelet, mely nagyon sok lelmelegyarázatra adott alkalmat. A püspöki pástörrel, érdekesen kitéjti, hogy a papa nem kívánta tabula rasa-t teremteni, hanem a törvény szigorát akarta némileg enyhíteni, midőn a megjelölt ünnepnapokon nem kötelező a szent mise hallgatása és a munka beszüntetése. Az ünnepi rendet szabályozó Mota-progy gyakorlati kivételnek nézve a püspök tájékoztatásul a következő instrukciókat adja: Karácsony, husvét és pünkösöd másodnapja. Urnapja, Gyevászen-telő s Gyüimölcsöltő Boldogasszony napja és Kiszaszonynapja ezután is ünneppeltnek, de ezeken a napokon a szentmise hallgatása s a szolgalmi munkákkal való tartózkodás nem kötelező. Ezen ünnepek legmegfelelőbbben „egyházi” ünnepeknek hirdetendők, míg azok, amelyek értelmetlenül maradtak „parancsolt egyházi” ünnepeknek. Az urnapi körmenet, mint eddig Szentháromság vasárnapja utami csütörtökön a régi nnyel és ünneplésséggel tartandó meg. Az olesórtól ünnepek ezentul is szünetnapok a tanintézetekben, melyeknek ifjúsága, mint eddig, ugy ezentul is az istentiszteleten részt veszen. Egyébként az 1913 évre kibocsátott naptárakban a városbetűs ünnepek változatlan számban foltalálhatók.

— **Csíkszeredai Kulturpalota** építésének jóváhagyása már a minisztertel megérkezett. Az építelőbizottság nagy részének a véleménye az, hogy az új Kulturpalota a mostani Földmivesiskola letkén legyen elhelyezve. A legelőkelőbb már az építésre az előkészületek megfoglank letetni.

— **Döntvény a család értesítőről.** A járásbírósg felszólította az egyik plebánia hivatalát, hogy egy hagyatéki ügyben, amelyben nagykorúak vannak érdekelve, két családi értesítő állítson ki. A plebánia a díjmentes munkát megtagadta. A bíróság az igazságügyi miniszterhez fordult jogorvoslatért. Az pedig most 37.071—1912. I. M. II. számú rendeletével ugy döntött, hogy a plebános a családi értesítőket díjmentesen nem köteles kiállítani, hanem a családi értesítőket kiállítási költségeiről szerkesztett nyugtájával egyetemben küldje be azt a járásbíróshoz, amely az irodaátalányból fogja előlegképpen a költségeket kifizetni azzal, hogy a költségeket az érdekelteleken — ha az lehetséges — behajtsa.

— **Az Egyesült Államok új elnöke.** Az Egyesült államok újelnöke Wodorow William dr new yersci alkormányzó lett, alelnök Thomas R. Marcell a demokrata-párt jelöltje, — kik programjukban a trösztök elleni küzdelmet ígértek. A republikánus-párt teljes bukást szenvedett.

— **Állami facsemetek kiosztása.** A földmivelségi miniszter most bocsolatott ki hirdeteményét az állami facsemetek adományozása tárgyában, melyeket kopár és vízmosásos helyek erdősítésére kisbirtokosok részére, ha a facsemetek beszerzése anyagi erejüket meghaladná, ad a kormány. Akik állami facsemetekben részesülni akarnak, I. kor helyegyellet ellátott folyamodványukat dec. 1-ig terjesszék be a kir. erdőfelügyelőséghez.

— **A csíkszeredai közönségi egyesület** tagjait folyó hó 17-én d. n. 4 órakor a Casino olvasótérmeben tartandó értekezletre, melyen a múlt évi számadások és a folyó évi szezon előkészítése jönnék tárgyalás alá, tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Meghívó.** A Csíkmegegyei Lovász Bizo. ság I. évi november hó 14-én (csütörtökön) d. e. 11 órakor a vármegyeház kisebb tanácskozó termében rendkívüli közgyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívjuk. Targy: az alapszabályok tárgyalása Csíkszereda, 1912. nov. 4-én. Gyálakny Sándor elnök, Szlávik Ferenc jegyző.

Folyó hó 10-én déltán 2 óratól este 9 óráig Gözsy Artád „Fekete-sas” szegyszertára lesz nyitva.

— **Nagykászónban** október 21—28-ig népműszólt tartottak Szentiványi prépost, Szabó György esperes-plebános és Konyó Ottó Szentelencrendi atya. A jó indulatú nép örömmel sietett az ajtalosságokra, csak sokakat elfogott a megjelölt mezei munka és kelletlen idő.

— **A főgimnázium igazgatósága** a I. közönségek tudomására hozta, hogy a tanárok a tanulók szüleit, rokonaikat és g. barátait a következő napokon fogadják:

- Antal Aron hétfőn 10—11-ig a tanári könyvtár olvasó szobájában
- Ágner Béla szerdán 11—12
- Borcsa Gyergely szomb. 8—9-ig a
- Bursovay Béla „ 9—11-ig a
- Buzsák Gyula pént. 12—1-ig a
- Draaszl Károly csütörtök 9—10-ig a rajztanár dolgozó szobájában.
- Csáló János csütörtökön 10—11-ig a term. tanári dolgozó szobájában.
- Csikpek Lajos hétfőn 11—12-ig a tanári könyvtár olvasó szobájában
- Ferenc Gyula szerdán 12—1-ig a
- iványi Antal szomb. 10—11-ig a
- Kádár Ferenc szombaton 12—1-ig az ifjúsági könyvtárban
- Kemenes Antal csüt. 9—10-ig a tanári könyvtár olvasó szobájában.
- Mayer János kedden 10—11-ig a
- Rés János csütörtökön 11—12-ig a
- Salamon Lajos szomb. 10—11-ig a
- Steiber Ottó pénteken 10—11-ig a
- Szlávik Ferenc szerdán 10—11-ig a tanári könyvtárban
- Vereczek József hétfőn 12—1-ig a tanári könyvtár olvasó szobájában
- Filip Elek csütörtökön 12—1-ig a tanácsosok tanári szobájában.

— **A székelység a kormány ellen.** A székely vármegyékben mozgalom indult meg azirant, hogy a jövő hó folyamán Marosvásárhelyen a kolozsvárihoz hasonló monstre-nagygyűlést rendezzenek, amelyen a székelység állást foglal és tiltakozik a kormánynak alkotmány és törvénytrátsái, valamint a gyűlekezési jog és a sajtószabadság ellen intézett merényletei ellen. A nagygyűlést Marosvásárhelyen tartják meg és meghívják arra a szövetkezett ellenzék is. A mozgalom az erdélyi vármegyékben nagy helyesléssel találkozik és már eddig is a három-székely vármegyéknek Csík, Háromszék és Udvarhelyvármegyének ugy szólván valamennyi kerülete bejelentette csatlakozását. A tiltakozó nagygyűlésen részt vesznek Erdély összes ellenzék képviselői is. A mozgalom kezdeményezői legkezelebb érinkezésbe lépnek a szövetkezett ellenzék inezőbizottságával a gyűlés idejének megállapítása végett.

— **Kiket mentenek fel az utolsó legyvergyakorlat alól** Micsén a teljes új védtörvény-utasítás megjelennék a hivatalos laphan előre közli a honvédelmi miniszter a törvényhatóságokkal, hogy kiket és milyen feltételek mellett kell az utolsó legyvergyakorlat alól felmenteni. A védtörvény 48. §. 1. pontjának hetedik bekezdése értelmében a tartalékos (pót-tartalékos) viszonyban teljesítendő utolsó legyver (szolgálati) gyakorlat alól — az egy éves önkéntesekből lett tartalékosok kivételével — felmentendők azok, akik: a) állományávetélti alkalmával valamely katonai bizottság előtt kimutallják, hogy a katonai tornászlet és lövészet iránt bizonyos — rendeleti uton koelebbiről meghatározandó — előképzettségük van, b) az ifjúságnak a katonai tornaszabalon és lövészetben való kiképzése iránt legalább két éven át eredményesen működtek és ezt a közigazgatási járási tiszviselő bizonyítványával igazolják.

— **A kissármási földgázforrás kihasználása.** A pénzügyminiszter a napokban aláírta a sármás-torda—marosújvári földgázvezeték kiépítésére vonatkozó engedélyzési okiratot, amivel azon a vidéken megindult gyáralapítási akció a megvalósulás sádjámba lépett. A vezeték hossza 78 kilométer. A vezetékhez való vasvezeték az árami vasjárák készíttik, melyek a megrendelést már át is vették. A vezeték két vállalat, a Tordanai mest épülő és már fedél alatt levő vegyészeti gyár, továbbá a marosújvári marosodagyár építetik állami felügyelet alatt. Ennek a két gyárnak a sármási kutakból naponként 200.000

kobméter földgáz áll rendelkezésére. A vezetéklet még a télen kiépített, ugy hogy az aprílra, vagy majusra üzembe lesz helyezhető.

— **Gépkocsijáratok Maroshévíz—Borszék—Gyergyótölgyes között.** A borszékai fűrdővállalat részvényársaság a kolozsvári posta-és táviradaigazgatóságtól Maroshévíz pályaudvar és Borszék között személyszállító postai gépkocsijáratok létesítését kérte. Annak előtte Gyergyótölgyes közszig is kérte, hogy személyszállító gépkocsijáratot rendezzenek be. Mint hogy a dítró-gyergyótölgyesti ut a facsusztatások miatt a gépkocsijáratok közlekedésére nem alkalmas a posta-és táviradaigazgatóság célszerűnek látja, hogy a Maroshévíz pályaudvar-borszékai gépkocsijarat terjesztésék ki Gyergyótölgyesig. Csíkvarmegye alispánja, a marosordai alispán és postaiigazgatóság bevonásával közös értekezletet hív össze, mely a végleges megállapodásokat létrehozza.

CSAROK.

FELJEGYZÉSEIMBÖL.

Silányi András doktor.

(Folytatás)

Csíkszeredában jött egy kereskedő, s mivel a városka polgárait egy darabig nevéikről nem tudta szóltatni, a csikváradban a „könyvtár-állásból” vágta ki magát. Egyik szomszédjának udvarán körtefa áll. A rajta termő szep nagy körteket kereskedőnk ismereti alapján csiszárkörtének határozta meg. Lett tehát a tulajdosból és náhol Császárkörte, s mivel megkezdte a gyűlést a több egyforma nevetűl egy melléknevet tenyelig szükség volt, hat ezt felkapta elébb a csulondáros gyerek had a tiura alkalmazva, majd az egész felveg az egész nemzetzésre, s utóbb már a megészített is belenyagodott a változatlantalan bár kereskedőnk szerint mégis az őreget jobb megfítségini avval, hogy „Körtebat”-nak és nem Császárkörteinek szólljék meg.

De ezek még jól jártak, mit szólanak azok a Márkuriak, kik súlyosabb elmevesszeletet kénytelek túrni. Mert a kuncsatokra megharagudni nem volna észszerű.

Boldogult meudikás koromból (mendikás: kis diák Sárosalaton) élénken visszazemlékszem arra, hogy egy kereskedő csak ugy szóllítottunk meg: „Cicud egyetér cukrot”. A: hebegelt, morgott, de adott mégis cukrot. Volt neki bizonyosabb mellékneve is, de azt csak az erősebb diákok hangzathatták a bolból való kikérgetés veszélye nélkül.

És ez talán így van az egész vonalon, a kereskedők azért kapnak leghamarabb melléknevet, meri az idegen neveket nem veszi be a magyar fül, s nem tudja kimondani a magyar nyelv. Burgyából lesz Burgyis, Lebacovicsból Lovopovics, s ahol így kibabalyodni nem tud, ott tere nyitlik a fantáziának, egy jelenet, egy jellemző tesztmozgás vagy alak megannyi alapja az elkeresztelésnek.

Meg egy esztényit a sokból: Lepke (mert csapód-ele s tova), Mingyár (keri (nem ad hitelt), Saroglyázo (pedig inkább ó rázóditott valamikor kegy lojtalan egy saroglyában. Delát ez összeér a magyar nép eszjárásait). Hasonló eset az is, hogy egy madarat barázdabillegetőnek hív, holott maga a madarka illeg billeg a barázdába. Nebodogly, bizonyára olyan kapta, aki az üzlet tiszteséget a legeslegkevesebbé sem ismerte, már a Hóltágszegény az ellenkezője. Csupacsont. Halálbör, Vadidzsidó, Derékszeg Nyil (sánta), át felvezet olyanok körébe, a melyeket immár le nem írhatok. Pedig azok a legszelebb! Ezek anyaországai adatok, az erdélyiek (székelyek) kissé más hangzásúak, mivel itt a viszonnyok mások, utes külön kereskedői felekeztek.

Egyszer tárgyalás alatt megkérdeztem egy székelyt, hogy mellékneveit haragszik-e? (. . . Virics, nyitabör). Nem kaptam egyenes választ (nehéz is), de nevére mondt: „Ejsze már ugyes hiába haragszom, mert hogy gyerekkoromtól lovtást ugy himak”.

Hát én jó Silányi András doktor uram és nemzetsege legyenek kegyelmelek büszké a doktorságunkra, mert a nép adta magunknak megkülönböztetés okából. Hogy ilyen címet a multkor egy német előkezőse is kapott? Odáse neki! Annak csak néhány ember adta, és nem Nagykaszon népe.

Szemere László.

Szám: 2636—912. kib.

Hirdetmény.

Alóírott, mint Csíkvarmegye közigazgatási bizottsága által Csík-szereda városnak köztér létesítése iránti kérelme folytán az 1881. évi XII. t. c. 33. §-a valamint a kereskedelemügyi m. kir. miniszter annak a kjsajátítási eljárást elrendelő 72269—912. számú rendelete alapján kiküldött bizottság elnök, ezenel a közjírre teteszem, hogy a szóban levő ügyben 1912. évi november hó 18-án délelőtt 9 órakor Csík-szereda rendezett tanácsú város polgármesterének hivatalos helyiségében tárgyalást tartok.

A tárgyalásnál jogában áll minden tulajdonosnak a Csík-szereda város polgármesterénél közszemlélre tett kjsajátítási terv ellen s minden teleklényvi érdekeltnék az összeírásban feljártolt ár ellen felszólítani s kifogásait jegyzőkönyvbe vétetni.

Ennek elmulasztása azon jogi következtetményjár hogy a nemnyilatkozókra nézve:

POTOTZKY PÁL

Saját ház, Főter. női-, férfi- és gyermekdivat üzlete Csikszeredán. Telefonszám : 31.

Nagy választékban kaphatók női, férfi és gyerekdivat cikkek
Kész ruhák, cipők, női felöltők állandó raktára. Varrógépekben, gyerekjáték-, kézi hőrönd- és utazókosarakban elsőrendű üzlet.

Legmegbízhatóbb bevásárlási hely!

Legmegbízhatóbb bevásárlási hely!

POHARAS Legjobb sör

SÖR

a „Pilseni Ósforrás“

Csikvármegye területén
egyedüli olárusító hely Csik-
szeredában :

úrv. Nagy Istvánné Zöldfa-vendéglője

hol mindennap frissen csapolva poharankint
kapható.

GÉPÜZEMŰ

asztalos vállalat
Csikszereda Vörösmarty-
utca 21. szám.

Készít asztalos munkákat minden kivételben. Elvállalja faanyag kidolgozását asztalos mester uraknak szakszerű gépei által mérsékelt munkadíj ellenében.

HIRDETÉSEKET

olcsó ár mellett felvesz a kiadóhivatalt.

Mátral Ignác

órász., ékszerész- és gramofon-üzlete Csikszeredán.

Ajánlja dusan berendezett és legújabb szerkezeltű

Inga- Zenit-, arany-, ezüst- és Omega zsebórákat.

Állandó nagy raktárvalódi drágakövi ékszerekben.

A legújabb és legtükrötelesebb, tiszta

Gramofonok- és lemezekből

szintén nagy raktárt tart, és gyári áron lesznek árusítva.

Látszerészi cikkek nagy választékban.

Olcsó árak! :—: Pontos kiszolgálás!

Nuridsány Márton

női és férfi divatüzlete új helyiségében
Csikszeredán (a régiivel szemben)

A legnagyobb választékban kaphatók az összes
női és férfi divatárak a legolcsóbb árban. —

Elismert, szolid bevásárlási hely.

Kéretik a címre ügyelni!

A nagyérdemű hölgyközönség becses figyelmébe!

Bécsi és budapesti körutamból hazatérve, szíves tudomására hozom a n. é. hölgyközönségnek, hogy Csikszeredában a Rákóczi-utcában levő dohány-tözsde mellett, a mai kornak megfelelő és a legkényesebb igényeket is kielégítő

Női kalap divattermet és modellek szerint fűzőkészítő műhelyt

nyitottam. Raktáron tartok párisi és bécsi modell-kalapokat, ugyszintén minden e szakmába vágó divatcikket. Elvállalom mindennemű kalapoknak izéles díszítést és átalakítást. Gyászkalapokat raktáron tartok. Mérték szerint készíték megfelelő módon: fűzőt, haskötőt, hátegyenesítőt és mell-tartókat; minden e szakmába vágó cikkek javítását és takarítását pontosan és jutányos árban eszközölöm A t. hölgyközönség jóakaratu támogatását kérve és biztosítva a pontos kiszolgálásról. vagyok tisztelettel

Ligeti Samuné női kalap divatterme
CSIKSZEREDÁBAN.

Filó Károly nagy temetkezési intézete, Csikszeredán, saját ház.

Nagy választék mindenféle temetkezési cikkekben, u. m.: érc- és fakoporsók a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kiállításban, szemfődelek könyök- és tejpárnák, harisnyák, gyászfátyolok, gyertyák és szalagok, gyászjelentések stb. stb.

Koszeruk és koszoru szalagok óriási választékban. Üvegfedelű érckoporsók kizárólagos raktára. Díszes gyászkocsik.

Temetkezéseket elvállal pontos kiszolgálás és szolid árszámítás mellett.

ÉRTESITES.

Tudomására hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönségnek, hogy raktárt tartok mindennemű

cserépkályhákból.

Elvállalom mindennemű cserépkályha és takaréktűzhelyek felállítását, átalakítását és takarítását, továbbá fűrdőkádák és és faburkók kicserélését, fűzők porcellánból és minden e szakmába vágó dolgokat pontosan és lelkiismeretesen eszközölök. Vidékre is keltő felvilágosítást nyújtok. Ertekezni lehet MICINA REZSŐ és VEJE cégnél Csikszeredában.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, maradok tisztelettel:

LUKÁCS FERENC cserépkályhás.

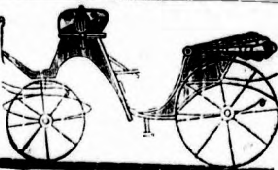
CSEH ISTVÁN

mészáros és hentes CSIKSZEREDA.

Naponta frissen vágott marha, borjú és sertés hus, saját készítményű felvágottak, sonka, kolbász és tormás virstll.

Szalonna és zsir nagyban és kicsinyben.

Pontos kiszolgálás.

SZABÓ FERENC

kocsigyártó, nyerges, kárpitos és szíjgyártó üzlete

Csikszereda, Mikó-utca 16 sz.
(Saját ház.)

Kocsigyártó, nyerges, fényezési munkák, ugyszintén kárpitos, bútorbehúzás és díszítési munkák, matrácok és paplanok; kész kocsik, szekerok, szánok és mindenféle töltött és töltetlen bútorok, a lehető legjutányosabb árakért; esetleg részletfizetés mellett is kaphatók. Saját készítményű ágyfotolok, rugganyos matrácok, elegáns falakket, valamint kocsik ülések stb. állandó raktáron. Egyedüli bizományi raktár a Lukrécia hámfosztó- és inpregnáló sztrádók fekete és naturszínben.

„Styria-Universal“

Kötőgépek

megmunkálnak 11-
nom és vastag-
szálu pamutot
ugyanazon gépen.
Árjegyzék ingyen.

Részlet fizetésre is.
Képviselek kerestetek.
STYRIA-kötőgépgyár, Graz, III.

Kellemes üdítő ital

A Hosszuasszói Erzsébet SAVANYUVIZ

1 literes palackban 10 fillér. Megrendelhető:

A Hosszuasszói forrás
kezelőszégnél Csikszeredán.